

A HATÁRŐRSÉG FELDERÍTŐSZOLGÁLATÁNAK TEVÉKENYSÉGE 1951–1952-BEN

Bevezetés

A határőrség felderítőszolgálatára 1950–1956 közötti helyzetét, tevékenységét több színvonalas, adatokban gazdag publikáció is feldolgozta.¹ A szerzők többéves időszakot vizsgálnak átfogóan és a nagy összefüggéseket, a jelentős adatokat mutatják be. Az én célom az apró eseményeken keresztül érzékeltetni az 1950–1952-es időszakban kialakult rendkívüli helyzetet és a bekövetkezett különleges eseményeket.

Az adatokat a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Lánglilium utcai anyagából merítettem. Itt az érdeklődő megtalálja a határőrség dokumentumait évek szerint dobozokba sorolva. Alapvetően a „HOP XIX-B-10” jelzésű (HOP, Határőrség Országos Parancsnokság) 1951–1952. évi anyagaira támaszkodtam. A parancsokon és jelentéseken kívül rendkívüli adatgazdagságuk miatt külön megemlítem a naponta készült parancsnoksági ügyeleti jelentéseket. A napi összefoglaló tájékoztatókat megküldték az eljárónak és a társszervek vezetőinek. Mivel 1951-ben a határőrizet főiránya, súlypontja már a jugoszláv államhatár volt, a napi jelentések belső tartalmi sorrendje is a jugoszláv, majd az osztrák, ezt követően az úgynevezett „baráti viszonylatok” történéseit tartalmazza.

A befejező fejezet a saját alakulaton belüli események, balesetek, szökések, rendkívüli események, amelyek magukban is nagyon érdekesek. A felderítőmunka számtalan mozzanatára is találunk itt információt. A határ mellett történt elfogást vagy éppen büntetlen határsértést – ez bekövetkezhett kifelé vagy befelé is – másnap már jelenti az ügyeletes tiszt. Amennyiben az elfogott személyt később ellenséges ügynöknek minősítették, ezt utólag ceruzával beírták a jelentésbe UDB,² esetleg CIC,³ ritkábban FSS⁴ jelzéssel. A felderítőtisztek egyik feladata volt az elfogottak kihallgatása, az események „visszagöngyölítése”, kapcsolatok, személyek, okok és helyszín keresése. Így számtalanszor előfordul, hogy az anyag egy kifelé vagy befelé

¹ ORGOVÁNYI István: Az Államvédelmi Hatóság Határőrség felderítő osztályának megszervezése és tevékenysége 1950 és 1956 között. I–II. rész. Betekintő, 2015/1. és 2015/2. szám.

https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_1_orgovanyi.pdf; letöltés: 2021.03.10.

https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_2_orgovanyi.pdf; letöltés: 2021.03.10.

JAKUS János: Titkos háború a déli államhatár mentén az '50-es évek elején. Közép-Európai Közlemények, V. évfolyam 1. szám, 2012/1. No. 16. pp. 42–54.

<http://vikek.eu/wp-content/uploads/2014/02/KEK-16.pdf>; letöltés: 2021.03.14.

² UDB – Uprava Državne Bezbednosti– Állambiztonsági Igazgatóság, jugoszláv katonai felderítési és hírszerzési szervezet.

³ CIC (levéltári anyagokban C.I.C.) – Counter Intelligence Corps – az Amerikai Egyesült Államok hadseregének hírszerző szolgálata. Ebben az időben a szövetséges hatalmak által megszállt Ausztriában is működött. Rendszeresen kihallgatták a kiszökött személyeket, illetve különböző feladattal illegálisan visszaküldtek egyeseket.

⁴ FSS – Field Security Section – Tábort Biztonsági Részleg, brit katonai hírszerző szervezet. Ebben az időben Ausztria brit megszállási övezetében is tevékenykedett.

bekövetkezett büntetlen határsértést tartalmaz, azaz az ismeretlen személy átjutott az államhatáron, majd talán öt hónappal később megjelenik a ceruzás bejegyzés, például „Elfogva 10.12-én.”, „UDB ügynök”.

A határőrség részéről külföldön, délen és nyugaton folytatott ügynevezett „külső”, azaz a szomszédos ország területén folytatott felderítést csupán áttételesen érintem, az általam feldolgozott anyagok konkrét eseteket nem tartalmaznak. Ilyen jellegű tevékenység a „baráti viszonylatokban” a határőrség részéről nem folyt. Egy év napi jelentései, vagyis több száz oldalnyi anyag, a levéltárban egy nyilvántartási számon fut,⁵ ezért a pontos hivatkozásoknál esetenként a hónap és a nap megjelölését lehet alkalmazni.

A határőr felderítőszolgálat működésének sajátosságai, feladatai

Miután a Tájékoztató Iroda 1948. június 19. és 23. között tartott bukaresti értekezletén határozatban ítélte el a Jugoszláv Kommunista Pártot, a magyar politikai vezetés rendkívüli agresszivitással lépett fel Jugoszláviával szemben, „fasisztának”, az „imperialisták ügynökének” bélyegezve minden alap nélkül a szomszédos országot. A határőrizeti erők zömét ezt követően a jugoszláv államhatárra csoportosították, az osztrák irány másodlagossá vált.

Ha az 1950-es évet, az ÁVH Határőrség és felderítőszolgálatának alapítási évét nézzük, az alábbi adatokat lehet megemlíteni: a 4071 nyilvántartott határsértőből 3616 főt fogtak el. Az osztrák és a jugoszláv szakaszon 395 fő büntetlen határsértés következett be, ebből kifelé 194 esetben 322 fő, befelé 66 esetben 73 fő. 1950 januárjában alakult a felderítőosztály, a zászlóaljknál április 30-tól működtek felderítőcsoportok. Hálózati úton 896 főt fogtak el.

A felderítőszervek 1014 hálózati személyt foglalkoztattak, 50 esetben tettek át személyt az államhatáron felderítési céllal. Politikai megbízhatatlanság miatt 504 tisztet/tiszthelyettest eltávolítottak, 20 magasabb beosztású vezetőt leváltottak. Hazaárulás, azaz határőr külföldre szökése 38 fő részéről következett be, főleg Jugoszláviába.⁶ 1951-ben 14 esetben 21 határőr szökött ki külföldre.

Fontosabb intézkedések, körülmények, melyek a felderítőmunkát befolyásolták:

– Műszaki zárat, aknamezőt és nyomsávot építettek ki a déli és a nyugati határon. Az aknamező olyan mértékben veszélyes volt – részben a szabálytalan telepítések és a gyenge minőségű anyagok miatt –, hogy a szökni szándékozók mellett a határőrök is nagy számban sérültek, illetve haltak meg miatta.⁷ Még a nagyatádi kerület parancsnoka is felrobbant egy helyszíni bejárás alkalmával.

⁵ MNL HOP XIX-B-10 1952. év 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 6. folyószám. Ügyeleti jelentések.

MNL HOP XIX-B-10 1951. év 2., 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 139. folyószám. Ügyeleti jelentések.

⁶ MNL HOP XIX-B-10 1950. év 39. sz. doboz I/5. tárgykör 3. folyószám. Jelentés, 1950.12.12. „Tárgy: Évi beszámoló a Határőrség és Belső Karhatalom 1950. évben végzett munkájáról.”

⁷ VARGA János: A határportyázó századoktól a határrendészeti kirendeltségekig. Magyar Rendészet, XV. évfolyam 6. szám, 2015. pp. 133–146.

<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3569/2852>; letöltés: 2021.03.09.

– Határövezetet (15 kilométer mélységben) és azon belül egy 50, valamint egy 500 méteres határsávot hoztak létre, ahová a beutazás, belépés engedélyhez volt kötve. Ezzel a mélységből a szükséges engedély nélkül jövőket már a vonatokon ki lehetett szűrni.

– Ausztriában az államhatár túlsó oldalán szovjet megszállási zóna húzódott 1955-ig. A szovjetek visszaadtak minden elfogott személyt. A kifelé igyekvő határsértőknek ezen az övezeten is át kellett haladniuk az angol zónáig, hogy biztonságban legyenek, ebben általában támaszkodhattak a helyi osztrák lakosság segítségére. A güssingi szovjet parancsnokság által visszaadott személyeket a felderítőszolgálat hallgatta ki, tudni szerették volna, hol, mikor, kinek a segítségével és milyen módszerrel sikerült átlépniük az államhatárt. A nyugati felderítőszervek gyakran küldték be ügynökeiket az országba. A magyar oldal határközeli településein nagy számban embercsempészek működtek.

– A nyugati és a déli államhatáron a szolgálati utak kivételével jelentősen lecsökkent a határforgalom, és megszűnt a kishatárforgalom. A kettősbirtokosok tevékenysége ellehetetlenült. 1951. november 17-én feloszlatták a murakeresztúri forgalomellenőrző pontot, mert a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium leállította a Murakeresztúr–Kotor közötti vasúti forgalmat.

– A két oldalon élő rokonok legálisan nem érintkezhetek egymással. A jugoszlávok a Dráván két hidat is felrobbantottak a saját oldalukon. Információt, adatokat beszerezni a túloldali területekről korlátozottan lehetett. A magyar határőrség összefüggő csapatfigyelési rendszert működtetett. Ez az optikai eszközökkel belátható mélységig, maximum öt kilométerig – amennyiben nem esett az irányba erdő stb. – jelentette az eseményeket, amelyeknek azonban különösebb felderítési értéke nem volt. A napi feljegyzésekben általában az alábbiak szerepelnek: műszaki és gazdasági munkálatok, jugoszlávok járőrözése, gyakorlatok, aknatelepítés, katonai és polgári személyek mozgása stb. Mindezek miatt mindkét fél erőltette ügynökök átküldését az államhatáron adatgyűjtés, propagandaanyagok beküldése és a jugoszlávok részéről a Magyarországon élő szerb nemzetiségű lakosokkal történő kapcsolattartás céljából.

A határőr felderítőszolgálat az adott viszonyokhoz és saját létszámához mérten feladataiban túl lett terhelve, a központi elvárásokat teljes egészében nem volt képes teljesíteni. A szolgálat fontosabb feladatai voltak:

– Az elfogott határsértők kihallgatása, ezzel a tevékenységgel adatok szerzése, a kihallgatás befejezéséig a személyek fogdában történő őrzése (ezt külön őrszemélyzet végezte), majd a határsértők átadása az ÁVH megyei osztályainak.

– Az ország mélységéből államhatár irányába utazó és a járőrök által előállított személyek ügyének vizsgálata. Annak megállapítása, hogy volt-e kiszökési szándékuk.

– A sikeres kiszökések esetében operatív eszközökkel az elkövető személyének megállapítása, menetvonalának, esetleges segítőinek azonosítása.

– A befelé történt határsértések esetében tipikus mozzanat volt, hogy a nyomsávellenző járőr fedte fel a történeteket, és a zászlóalj a mélység lezárásával, csapatkutatással razziát vezetett be. Ehhez kapcsolódott a felderítőszolgálat operatív kutatással a személy kilétének megállapítására.

– A felderítőszolgálatnak úgynevezett hálózatot, hálózati személyeket kellett működtetnie, fenntartania. A magyar területen élő hálózati személyek olyan helyi lakosok voltak, akik önként, meggyőződésből, esetleg kényszerítés, zsarolás, fenyegetés hatására vállalták az együttműködést a felderítőtiszttel. Adatokat szolgáltatott ismeretlenek megjelenéséről, a határőrség által érdekelt tevékenységéről, embercsempészetre vagy kiszökési szándékra utaló jelekről. Megfigyelték a rájuk bízott egyéneket, családokat, szükség esetén riasztották a megbízójukat.

– Az embercsempészet elleni fellépés a szolgálat egyik legfontosabb feladata lett. A jól megszervezett, jelentős létszámú járőrszolgálat szinte biztosan elfogta a szökni szándékozókat, de alapvetően tehetetlen volt a helyi lakosok által vezetett határsértőkkel szemben. A kialakult rendszerben külön személyek hozták le a fizetős ügyfeleket a távoli városokból (pl. Budapest), határközeli településeken házakban rejtve pihentek, majd az éjszakai órákban már más csempészek levitték őket az államhatárig. Nem volt ritka a fegyveres kísérés sem. Természetesen maradtak nyomok a nyomsávon, gyakran látni lehetett, hol fordult vissza az embercsempész, melyik településig lehetett visszakövetni a nyomokat. Ismét a felderítőtisztek kerültek előtérbe, ha a katonai eszközök már nem hoztak eredményt. A tevékenység határőrségre nézve különösen veszélyes változata volt a fegyveres kísérés, illetve amikor az államhatár túlsó oldalán fegyveresek várták a kiszököket, esetleg már átjárót is nyitottak a műszaki záron.

– A határőrség ebben az időben nem nézte jó szemmel, ha az őrsi katonák a helyi lakossággal barátkoztak, szorosabb kapcsolatot építettek ki. Állandóan a civilek és a katonák közös kiszökésétől rettegetek, ami egyébként többször is bekövetkezett. Ezért elvárták, hogy a felderítőtisztek az ilyen kialakuló barátságról, esetleges szerelmi kapcsolatokról is személyes vagy hálózati úton adatokhoz jussanak. Bár szorosan véve a katonák hasonló jellegű ügyei, esetleges szökési szándékai a határőrségnél is működő elhárító szolgálat hatáskörébe tartoztak, itt a két szolgálat közösen volt érintve. A szolgálat hatáskörébe 1950. december közepén összesen 9 kerület, 13 zászlóalj, 39 század, 192 őrs, 32 határforgalom ellenőrzési kapitányság – majd forgalomellenőrző pont (FEP) az új megnevezéssel – és 1 tiszti és tiszthelyettesi iskola tartozott.

– 1950–1955 között valóságos ügynökháború dúlt a magyar és a jugoszláv felderítőszervek között egészen addig a pillanatig, amíg a két ország politikai viszonyai nem rendeződtek. A feladatok e területéről részletesebben jelentőségük miatt külön pontban írok.

– Az árucsempészet és az államhatár jogtalan átlépésének felderítése is a szolgálat hatáskörébe tartozott, különösen csehszlovák és román viszonylatban. Az árucsempészet – jellemzően lábbeli és ruhafélék, tűzkő, technikai eszközök – gazdaságilag lényegében jelentéktelen értéket képviselt. A tiltott határátlépések – ha nem csempészetéről volt szó – általában rokonlátogatáshoz, temetéshez, születéshez, családi eseményekhez kapcsolódtak. Normális utazási, látogatási, határátlépési lehetőségek megléte esetén a szolgálatnak és az egész határőrségnek lényegesen kevesebb feladata lett volna. Az okmányok gyakran tartalmazzák, hogy csehszlovák viszonylatban az elfogás hálózati adat alapján történt, valaki jelentette. Ennek, mivel a legtöbbször csempészethez vagy az említett családi rendezvények valamelyikéhez kapcsolódott, egészen más volt a súlya, mint a déli és a nyugati államhatáron.

– A felderítőtisztektől elvárták, hogy a helyi tanácsok, pártszervezetek, rendőrség vezetőivel, beosztottjaival szoros kapcsolatot tartsanak fenn, tőlük adatokat, információkat szerezzenek, amelyeket a határőrizet megszervezése területén lehetett felhasználni.

– A szolgálat és az egyes tisztek működéséhez meghatározott, igen bürokratikus, irodai, nyilvántartási előírások kapcsolódtak a meghallgatási jegyzőkönyvek vezetésétől az ügynöki dossziék felfektetéséig. Mindezeket a munkákat az akkori viszonyok között gyakran gépkocsi nélkül, kerékpárral, kevés írógéppel, rossz telefonos összeköttetési viszonyok között és a munkatársak gyenge szakmai felkészültsége mellett kellett végezni.

– Külön feladatrendszer képezett a terepen folyó munka, a helyszínek megtekintése, szemrevételezés az eseményeket követően vagy ügynöki átdobások előtt, részvétel kivizsgálásokban. Korántsem veszélytelen tevékenységről van szó. Egy aknán felderítőtiszt robbant fel a letenye-szigeti szemrevételezéskor, valószínűleg az előző nap Jugoszláviába kiszökött határőr ügyének kivizsgálása közben.

A határőrség felderítőszolgálat

A magyar határőrség 1949. december 31-éig a honvédség állományába tartozott Honvéd Határőrség néven. A szervezetnek már akkor volt felderítőapparátusa.⁸ A felállítására vonatkozó információkat az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára őrzi.⁹ 1950. január 1-jével a határőrség átkerült az Államvédelmi Hatóság ekkor felállított IV. főosztálya (Határőrség és Belső Karhatalom) kötelékébe, a Minisztertanács alárendeltségébe, és ekkor jelentős szervezeti módosításokat hajtottak végre, valamint nagyszámú személyzeti elbocsátás, illetve felvétel történt. Az átszervezés lényegében 1952-ig eltartott.

A lényegesen több feladatot kapott felderítőszerveket át-, illetve újrászervezték. 1950 januárjában alakult meg az ÁVH Határőrség Főparancsnokság Felderítő Osztálya. A határőrségnél ennek osztályvezetője lett a felderítőtevékenység csúcs szakmai képviselője. A rendszerben lefelé a kerületeknél felderítőosztályokat, a zászlóaljknál felderítőcsoportokat állítottak fel. A zászlóaljak alárendeltségében működő határőrörsöket felelősség vonatkozásában szétszították a felderítőcsoportok tisztjei és tiszthelyettesei között (iránytartók). A frissen felállított struktúrát nem tudták a felderítőmunka végzésében tapasztalt munkatársakkal feltölteni. A szintén az ÁVH-hoz került határrendőrség hivatásos állományából csoportosítottak át embereket, de ezek jó része – bár rendőr néven futott – eddig határforgalom-ellenőrzéssel foglalkozott, így szintén nem értett az új típusú feladatokhoz. Magától az állami rendőrségtől sem tudtak elegendő szakembert átirányítani. Mindezek miatt a kezdetkor 1950–1953 között teljesen tapasztalatlan, felkészületlen gárdával indultak neki a növekvő feladatoknak. A személyi állomány 90%-a mindössze rövidebb-hosszabb idejű operatív iskolát végzett, és 1951 márciusáig semmilyen katonai vagy szakmai továbbképzésben nem részesült.

⁸ VARGA János: A magyar határőrizeti szervek reagáló képessége (1867-1989). Rendőrtiszti Főiskola Rendvédelmi füzetek, 1999/26. szám. pp. 1–23.

⁹ ÁBTL 1.11. 7-436/6/31. 23. d. A Honvéd Határőrség elhárító-felderítő szolgálatának megszervezése és felépítése, 1945–1948.

1950 novemberében 116 operatív beosztott volt állományban, így a határőrség felderítése 40 tiszttel és 76 tiszthelyetessel rendelkezett az állam öt országhoz kapcsolódó 2215 kilométeres határán. A déli és a nyugati viszonylatú zászlóaljknál összesen 88 felderítő, közülük 27 tiszt és 61 tiszthelyettes dolgozott. 1953-ban a felderítőapparátus operatív állományának szervezetszerű létszáma már 225 fő, de csak 194 hely volt betöltve, 31 fő hiányzott az állományból. A felderítőszervek létszáma 1954 szeptemberében 183 fő.¹⁰ A létszám elégtelenségét a feladatokhoz mérve azonnal beláthatjuk, amennyiben az állandóan változó szervezettel összehasonlítjuk. 1951-ben a 618 kilométer hosszúságú jugoszláv államhatáron 3 határőrkerület, 11 zászlóalj, 81 őr és 3 forgalomellenőrző pont (FEP) működött.

Mivel nem volt elég szakember, ezért a felderítőerőket 1951 januárjában kerületek közötti átcsoportosítással megerősítették, a külső és a belső felderítés céljára 4-4 főt vesznek el az egyéb irányú kerületektől. „*Figyelembe véve a jugoszláv határszakaszt, mint súlyterületet*”¹¹ szól az indoklás a 2., 3., 4., 5. kerületeknél (dél és nyugat), az állománytábla feletti létszámemelést kívánnak elérni a 6., 8., 9. kerületektől elvett munkatársakkal. Kerületenként kettő fővel a külső és egy fővel a belső felderítést kell megerősíteni.

A helyzeten nem sokat segített, hogy befejeződött az öthetes felderítőtanfolyam. „*A tanfolyam hallgatói fiatal gyakorlati tapasztalattal nem rendelkező bajtársak, akik a felderítő munka elvégzéséhez szükséges [ide a parancsba tollal kézírással betoldva „minimális”] elméleti alapot elsajátították.*”¹² Szabályozták a végzettek fogadásának rendjét, a tartásra átadandó hálózati személyek anyagának tanulmányozását, kivitelüket találkozóra, az érvényben lévő utasítások bemutatását.

Hivatalosan az egyik legnagyobb problémának a magyarországi délszláv lakosság támogatásának hiányát látják.¹³ Közülük többen szolgáltak a jugoszláv partizánok sorában, rendelkeznek az államhatáron átnyúló rokon kapcsolatokkal, vagy szenvedtek el üldöztetést 1941-től nemzetiségi hovatartozásuk miatt. Őket tekintik a jugoszláv felderítőszervek lehetséges belső ügynökeinek. Támogatásuk megnyerésére külön parancsban intézkedett az országos parancsnok,¹⁴ de annak belső fogalmazása kizárja az eredményt, hiszen nem tudják a fő problémákat, az országos politika hibáit ellensúlyozni. Látják, „*a délszláv lakosság még sok helyen nem segíti elő a határőrzés feladatainak, célkitűzéseinek valóra váltását, ... sőt többször előfordul, hogy erkölcsileg és anyagilag támogatják a határsértőt.*” A határőrök „*a délszláv lakosságot egyes helyeken egészében ellenségnek tekintik.*”

¹⁰ ORGOVÁNYI István: Az Államvédelmi Hatóság Határőrség felderítő osztályának megszervezése és tevékenysége 1950 és 1956 között. I–II. rész. Betekintő, 2015/1. és 2015/2. szám.

https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_1_orgovanyi.pdf; letöltés: 2021.03.10.

https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_2_orgovanyi.pdf; letöltés: 2021.03.10.

¹¹ MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1, I/2 tárgykör 1-18. folyószám. 09. sz. parancs. 1951.01.09.

¹² MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1, I/2 tárgykör 1-18. folyószám. 045. sz. parancs. 1951.05.23.

¹³ DEÁK József: A rendészettudomány kialakulása és gondozásának nemzetbiztonsági, határőrizeti példái a Belügyi Szemlében a rendszerváltásig. Nemzetbiztonsági Szemle, IV. évfolyam 4. szám, 2016. pp. 43–75.

<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/1883/1172>; letöltés: 2021.03.12.

¹⁴ MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1, I/2 tárgykör 1-18. folyószám. 028. sz. parancs. 1951.03.22. „Tartalom: Délszláv lakosság között végzett politikai munka és a délszláv lakosság fokozottabb megnyerése a határőrzés és honvédelem érdekeinek.”

A politikai munka hiányosságaira vezették vissza a nehézségeket, „nem konkrét, nem fogja át a Titó- banda kegyetlenkedéseit, a jugoszláv dolgozók nyomorát, nem nevel eléggé a Titó- ellenes és imperialista-ellenes gyűlöletre”, lényegében saját nemzete ellen akarja fordítani az érintett lakosságot, „le kell leplezni az imperialisták és titóista fasiszták háborús készülődését, a titóista fasiszta terrort”.¹⁵ A feladatok megoldását a parancs a kerületek politikai alosztályai vezetőire bízta. Megoldási eszközök: havonta a falvakban előadást tartani, fellépni a katonák lakossággal szembeni durvasága ellen.¹⁶

A felderítőmunka végzéséhez kiadták az *Instrukció a felderítő szervek munkájáról*¹⁷ megnevezésű anyagot, amely 1951. április 23-án lépett érvénybe. Természetesen szigorúan titkos minősítésű, a kerület felderítő-alesztályvezetője tárolja, az operatív állománynak oktatják, havonta jelenteni kell, hogy megvan(!), lemásolni, abból jegyzetet készíteni tilos. Júniusban nagy átfogó parancsban szabályozták országos szinten a felderítőmunka végzését.¹⁸

A parancs kifogásolja, hogy nincsenek összefoglaló nyilvántartások, elemzések a kerületeknél az ellenséges elemekről, „ennek eredményeképpen nem mutatható ki az ellenséges erő valódi helyzete... ami megnehezíti megfelelő intézkedések kidolgozását az ellenük folytatandó harcban.” Részletes napi és havi jelentési rendszert alakítottak ki.

A kerület felderítő-alesztályvezetője összesíti a zászlóaljaktól beérkező jelzéseket, „csatolja az osztályellenség tevékenységének fontosabb eseteiről készült jelentést”, a fogalmazás már jelzi a felderítőtevékenység egyik félrecsúszott feladatát, mert „számszerűen ki kell mutatni a megállapított büntetések szociális összetételét”. Egyébként a határterületről származó elkövetők jelentős része földműves volt, esetenként lehetett beírni, hogy kulákszármazású.

Az előírt havi jelentés tételei között szerepeltek a következő pontok:

a) Terrorista akciók /politikai okokból elkövetett gyilkosságok vagy támadás párt és állami funkcionáriusok ellen, úgyszintén az ilyen irányú szándék/.

b) Diverzáns akció /gyűjtogatás, tömegmérgezés, robbanás stb., úgyszintén külön diverzió gyanús esetek/.

c) Szabotázs és szabotázs gyanús cselekmények /munka tudatos akadályozása, kötelezettség nem teljesítése, vagy hanyag teljesítése/.

d) Tömeges demokrácia ellenes megmozdulások és erre való felbujtások.”¹⁹

¹⁵ Uo.

¹⁶ DEÁK József: Az állambiztonsági propaganda, annak kialakulása és fejlődése – nemzetbiztonság és civil kapcsolatok. Társadalom és Honvédelem, 17. évfolyam 3–4. szám. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 2013. pp. 408–417.

¹⁷ MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám. 035. sz. parancs. 1951.04.23.

¹⁸ MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám. 054. sz. parancs. 1951.06.29. „Az Államvédelmi Hatóság Határőrség felderítő szervei operatív beszámolásának módjáról és határidejéről.”

¹⁹ Uo.

Ezeknek a jelentési szempontoknak nincs sok közül a határőrizethez, azokban keverednek a határőrizeti szakmai és az állambiztonsági feladatok.

A negyedik határőrkerület (akkor Pécs) felderítómunkájának ellenőrzésénél típushibákat állapítottak meg:

- „Nem veszik figyelembe, hogy a kerület határszakaszával szemben dolgozó népünk legelvetemültebb ellensége Titó és bandája áll”;²⁰
- kevés a hálózati úton elfogott személy;
- nem épülnek be a határsávba beépített UDB-rezidentúrákba;
- a hálózatok összetétele nem kielégítő, a hálózati egyének sok esetben dekonspirálódnak;
- ellenőrzési és oktatási hibák tapasztalhatók;
- az operatív munkatársak sok esetben indokolatlanul éjszaka is bent maradnak a munkahelyen;
- „A vezető bajtársak liberálisan bánnak beosztottaikkal. Nem követelik meg a katonai vasfegyelmet.”²¹

Ügynökháború

Mind a déli, mind pedig a nyugati államhatáron valóságos ügynökháború dúlt, súlyponttal Jugoszlávia irányába. Az ügynökök jugoszláv részről az államhatáron átküldött személyek voltak, akiknek a legkülönbözőbb adatokat kellett beszerezniük a szovjet és a magyar csapatok helyzetéről, a lakosság hangulatáról, a magyar határ mellett épülő erődvonalról. Gyakran hoztak át magyar nyelvű kiadványokat. Feladatuk volt hálózat kiépítése, személyek beszervezése, a határsértések segítése helyismeretük révén. A Jugoszláviából érkezők jórészt magyar nemzetiségű magyar vagy jugoszláv állampolgárok voltak, hiszen elengedhetetlennek bizonyult a magyar nyelv használata az ország mélységében. A magyarországi szerbeket az UDB előszeretettel vette igénybe (kényszerítette) ilyen tevékenységre. Sokan rendelkeztek rokoni kapcsolatokkal a határ menti településeken, ami lehetőséget adott az elrejtőzésre. Az ügynökök – mivel lényegében nem volt határforgalom – talán az egyetlen eszköznek bizonyultak a felderítés számára, hogy a mélységi területekről információkat szerezzenek, de a legtöbb esetben ezeknek a beszerzett adatoknak az értéke igen kétséges volt.

Az átdobásoknak – vagy ellenkezőleg, az átküldött személyek elfogásának – szabályos forgatókönyvei alakultak ki, és a jugoszláv, valamint a magyar fél váltakozó sikerrel alkalmazta ezeket. A hazánkba történő beküldésnek általában még éjjél előtt meg kellett történnie, hogy a határsértő világosodásig valamelyik lakott települést, tanyát, a belső segítséget, busz- és vasútállomásokat elérje. Az akció kezdetét rendszerint szemrevételezés előzte meg UDB-tisztek és a jövőbeni ügynök részvételével, kiválasztották a műszaki záron történő áthaladás helyét, a mélységbe

²⁰ MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám. 067. sz. parancs. 1951.08.03.

²¹ Uo.

vezető optimális menetvonalat, tanulmányozták a magyar járőrrendszert, különös tekintettel az éjszakai nyomsávellőrzés rendjére. A Dráván csónakkal hozták át a személyeket. A szemrevételező csoportok esetleges felfedése magyar részről fogadási előkészületekhez vezethetett, ezért gyakran alkalmaztak látszatszemrevételezéseket az erők bizonyos irányokból történő elvonása érdekében. Ugyanezt a célt szolgálta az átdobás idején a helyszíntől távolabb lövöldözés kezdése, határsértés imitálása, rakétázás stb. Az ügynököt biztosító csoport kísérté le az államhatárig, esetleg azt átlépve egészen a műszaki zárig, átjárót nyitva számára drótvágással, akna felszedésével. Géppisztolyos, golyószórós katonák fedezték a tevékenységet, a magyar részről történt észlelés esetén figyelmeztető lövésekkel tartották távol a magyar járőreinket a beavatkozástól a csoport visszavonásáig. Természetesen az volt számukra a legkedvezőbb változat, ha az átdobásnak nem maradt nyoma a műszaki záron, azt a nyomsávellőrző járőr nem fedte fel, és a személy titokban bejutott a mélységbe. A határsértések látenciája igen magas volt, többnyire egy elfogást követően derült fény a megelőző esetekre.

Az ellenintézkedések rendszerében a túloldali terület és a műszaki zár folyamatos figyelése volt az első feladat. Ha a nyomsávon befelé irányuló nyomokat észleltek, és még nem telt el hosszú idő a bejövételtől, esély nyílt a személy elfogására. A csapaterő területeket zárt le, az üldözők nyomozó kutyával próbálták követni a nyomokat. A felderítőtisztok a településeken aktivizálták kapcsolataikat, ellenőrizték a közforgalmú járműveket. A kifelé igyekvő ügynökök fogadásánál a jugoszlávok szintén alkalmaztak megtévesztő tevékenységet a figyelem elterelése céljából, fény- és rakétajelzésekkel mutatták az éjszakában az optimális vagy éppen a veszélyes irányokat, a magyar járőrök helyét.

Az elfogott ügynökök számára vonatkozóan megbízható adatokkal feltehetően nem fogunk rendelkezni. Az egyik publikáció szerint „1951. január 1-je és december 10-e között déli viszonylatban 66 ügynököt fogtak el a határőrség szervei.” Az ÁVH által készített egyik összefoglaló szerint 1950-ben a magyar határőrizeti szervek 31 titóista ügynököt vettek őrizetbe. „1951-ben kémkedés miatt 321 főt vettek őrizetbe az ország területén, és ebből 106 főt titóista kémkedés miatt tartóztattak le.”²² Az előző adatok országosan érvényesek, magam csak a határőrség dokumentumait vizsgáltam. Az 1951. évi ügyeleti jelentések 17 fő CIC és 69 fő UDB-ügynök elfogását tartalmazzák. 1952-ben tíz hónap alatt az ügyeleti jelentések szerint 65 fő UDB-, 17 fő CIC-, 2 fő FSS- és 2 fő MHBK-ügynököt²³ fogtak el, az UDB-ügynököket többnyire a déli, a többiek a nyugati államhatáron.

A számadatokban bizonyos mértékig kételkednünk szükséges. Azon elfogott személyek esetében látom lehetségesnek az ügynöki minősítést, akiknél propagandaanyagokat, hamis személyi okmányokat, hamis határsáv- és határővezeti engedélyeket, ügynöki jelentéseket, Budapest területére szóló hamis bejelentőlapot, méregkapszulát, speciális eszközöket, fegyvereket találtak, magyar határőr egyenruhát

²² ORGOVÁNYI István: Az Államvédelmi Hatóság Határőrség felderítő osztályának megszervezése és tevékenysége 1950 és 1956 között. I–II. rész. Betekintő, 2015/1. és 2015/2. szám. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_1_orgovanyi.pdf; letöltés: 2021.03.10. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_2_orgovanyi.pdf; letöltés: 2021.03.10.

²³ MHBK – Magyar Harcosok Bajtársi Közössége, szélsőjobboldali, katonai jelleggel felépített magyar emigráns szervezet.

viseltek, vagy fegyverhasználatlaltal kísérelték meg a kijutást az országból. Sokszor túlzásnak találom azonban az ilyen megjelölést, amolyan „pontvadászatnak” ítélem a határőrség részéről. A felderítőszolgálat saját eredményei felturbózasaként indokolatlanul alkalmazta ezt a besorolást. Néhány az általam vitatott UDB-ügynökként besorolt esetek közül:

- 1951.09.05. Péterhida őr, Milanovics Sztepan szerb nemzetiségű katona jött át, géppisztoly, 2 db kézigránát volt a fegyverzete. Nyilván nem fog egy ügynök jugoszláv katonai egyenruhában tevékenykedni.
- 1951.08.07. horvát nemzetiségű jugoszláv katona szökött át, pisztollyal, 4170 dinárral.
- 1952.05.09-én UDB-elfogásként szerepel Zalatkovics Milán szerb nemzetiségű jugoszláv határőr szakaszvezető, egyenruhában, géppisztollyal és két tár tölténnyel jött át. Az illető a szemben lévő határőrőrs (*karola*) parancsnoka volt, és reggel 06.20-kor fogták el, amint biciklivel átkerékpározott az államhatáron. Nyilvánvalóan áttévedésről van szó. Ebben az időszakban egy másik *karola* parancsnok is áttévedt, szintén ügynökminősítést kapott.

Találhatunk vitathatatlan eseteket is:

- 1952.10.23. UDB-ügynökjelzést viseli az esemény, ahol Szalafőn október 23-án 0.30-kor kifelé irányuló határsértéskor három fő vívott tűzharcot a járőrrel. Kettőt közülük a határőrök agyonlőttek, egy sebesülten kijutott, amit vérnyomok mutattak. Az agyonlőtt Oravecz Gyula és Oravecz Imre farkasfai lakosoknál egy-egy géppisztoly volt, és határőr egyenruhát viseltek. A túloldal figyelésekor észlelték, hogy a személyeket a túloldalon várták, a sebesültet gépkocsival elszállították.
- 1952.02.14-én a Hegykő őr járőre elfogott két főt (egy férfit és egy nőt), akiknél fegyver is volt – Mauser puska 102 db lőszerrel, egy Király géppisztoly 6 tárral, 208 db lőszerrel, két pisztoly – valamint robbanóanyag és egy a határőrség tulajdonát képező zseblámpa. Lehetséges, hogy ez a határőrségi lámpa indította be azt az operatív munkát, amelynek során elfogtak még három személyt, egyikük Kiss Bertalan határőr a Hegykő őrsről. Az öt személy együtt akart kiszökni.

Említsünk meg egy példát a sikertelen átdobások közül:

- 1952.10.01. Dedecskecskés őrön 20.00–21.00 között aknarobbanás történt, a magyar járőr 200 méterre volt a helyszíntől. Reggel kivizsgáláskor a műszaki zár és a nyomsáv között „*egy magyar legénységi mintájú téli katonasapkát /jugó csillaggal/, egy hátizsákot, egy 48 M géppisztolyt 70 db tölténnyel és egy magyar katonazubbony aknaszilánktól szétszaggatott ujját találták.*” A talaj, a hátizsák és a zubbonyujj vérrel volt szennyezve.²⁴ A földön a nyomok mutatták, amint a sérültet visszahúzták a műszaki zárról. Napokkal később egy jugoszláv földmunkás átszólta a magyar járőrnek és elmondta, hogy a felrobbant tisztet ő vitte lovaskocsin az orvoshoz. Az esetet külön publikáció is feldolgozta.²⁵

²⁴ MNL HOP XIX-B-10 1952. év 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 6. folyószám. Ügyeleti jelentések. 1952.10.01.

²⁵ FÖRIZS Sándor: Rejtélyes határesemény a műszaki záron. Új Honvédségi Szemle, 1997/6. szám. pp. 39–42. <http://www.forizs-sandor.hu/pdf/18.pdf>; letöltés: 2021.03.11.

– Az UDB gyakran erőszakkal kényszerítette a jugoszláviai magyarokat ügynöki tevékenységre. Ezt egy feljegyzett átbeszélés esete is mutatja az ügyeleti jelentésekben. 1952.07.10-én egy asszony Jugoszláviából átbeszélte a magyar járőrnek, Nagyatád kerület Rédcics őrén. A göntérházi nő a fia, Gál Péter után érdeklődött, akit kollégájával, Varga Józseffel együtt „1950 decemberében a jugoszlávok mindkettőt elvitték és a határon átdobták. A jugoszláv rádió bement, hogy Magyarországon mindkettőt felakasztották.”²⁶ Ez a vissza- vagy átkényszerítés különösen veszélyes volt a kiszökött katonákra nézve. Steindl Tibor határőr Somogyudvarhely őrén 1949-ben átszökött Jugoszláviába több társával együtt, miután az őrön erőszakkal megszerzett fegyverekkel tartották sakkban a katonákat. Az UDB visszaküldte Magyarországra, ahol nem folytatott semmilyen tevékenységet. Két évig bujkált, szülei lakásán fogták el, és „katonai zendülés, szökés és kémkedés”²⁷ miatt kötél általi halálra ítélték, kivégezték. Elrendelték az esetről szóló parancs felolvasását minden köteléknél.²⁸

Személyek visszaadása 1956-ban

A Jugoszlávia és Magyarország között hosszabb időn keresztül folytatott tárgyalások eredményeként 1956. december 7-én és 9-én hazatért 141 fő olyan személy, akik az októberi események során menekültek déli szomszédunkhoz. Az átadásra a röszkei és a murakeresztúri átkelőhelyeken hivatalosan, névjegyzék alapján került sor. Ugyanakkor a jugoszláv szervek átadtak 18 olyan személyt is, akikről a levéltár semmilyen adatot sem tartalmaz. Vélhetően kapcsolódnak az előző évek jugoszláv–magyar ügynökháborújához.²⁹

Erről a 18 személyről – akiket a jugoszlávok decemberben külön adtak át Röszkén és a halasi határőrkerületnek jegyzőkönyvet kellett róluk készíteni – nem szerepel információ az iratgyűjtőben. Kiletűkhöz egyik kapaszkodó az a megállapítás, hogy amnesztiában részesültek Jugoszláviában. A két ország ebben az időben kezd felülemelkedni mindazokon a sérelmeken, melyek 1941–1953 között felhalmozódtak. Talán ez az esemény is ezt jelzi. Rendelkezünk a halasi kerületparancsnok országos törzsfőnökhöz felterjesztett jelentésével 1956. szeptember 10-ei dátummal. Az írásban a parancsnok egy, a jugoszláv szervekkel folytatott helyi vegyesbizottsági ülésen elhangzottakról tájékoztat:

„Május hónapban ... a jugoszláv hatóságok 18 főt adtak át, köztük olyanokat is, akik mint ügynökök lettek kiküldve a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság területére. Május hónapban kerületünk szakaszán a jugoszláv szerveknek 9 fő átszökött személy lett visszaadva.”

²⁶ MNL HOP XIX-B-10 1952. év 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 6. folyószám. Ügyeleti jelentések. 1952.07.10.

²⁷ MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám. 0114. sz. parancs. 1951.11.23.

²⁸ Az esetről részletesebben lásd a következő publikációt:
FÓRIZS Sándor: Külföldre szökések a határőrségtől 1951-ben. Belügyi Szemle, 62. évfolyam, 2014/6. szám. pp. 48–62.
<http://www.forizs-sandor.hu/pdf/38.pdf>; letöltés: 2021.03.04.

²⁹ FÓRIZS Sándor: Menekültek Jugoszláviában 1956. novemberben. Hadtudomány, XXX. évfolyam, 2020/1. szám. pp. 42–52.
http://real.mtak.hu/109492/1/042-052_Forizs.pdf; letöltés: 2021.03.11.

„Közölték a tárgyaláson, hogy szeretnék visszakapni Ursák Istvánt /: szül.: 1919.4.29. Szabadka :/, aki 1951-ben jött át, és tudomásuk szerint le van zárva. Továbbá Nagy László volt zentai lakost, aki 1953-év végén jött át, 1954-évben írt levelet feleségének a fogházból. Címe: Budapest, B.V.-volt....

Amennyiben a jugoszláv szervek által kért 2-fő átadása megtörténne, úgy a mi részünkről is volnának olyan személyek, akik visszaadását kérnénk, így Csapó Béla /: 1923. Bácskismonostor :/ volt jánoshalmi lakost, akit 1953 április 11-én feladatának végrehajtása közben a jugoszláv szervek elfogtak és 14-évi börtönbüntetést kapott. Nevezett felesége munkaképtelen, egy 3 éves gyermeke van, általunk havonta részesül anyagi támogatásban.”³⁰

Ez előzőekből kitűnik, hogy az elfogott ügynökök sorsának rendezése legalább 1957-ig eltartott.

Zárógondolatok

Publikációmban különleges viszonyokkal foglalkozom, a határőrség felderítőszolgálat 1951–1952. évi tevékenységével. Szinte minősített időszaki körülmények között, kimondatlanul, de rendkívüli jogrend feltételei alatt kellett a szolgálatnak az erejét, lehetőségeit meghaladó feladatokat teljesítenie. A Jugoszláviával megromlott kapcsolatok egyetlen oka a Szovjetunió rossz jugoszlávellenes politikájának túlhajszolt másolása, egy szolgálai megfelelni vágyás, ami nem vette figyelembe az ország érdekeit. Ennek igazságtartalmát mutatja, hogy a szovjet politika változásával – 1956-ra időben eltolódva – a magyar hozzáállás is teljes fordulatot vett.

A felderítőszolgálat a határőrség nyílt csapattevékenysége, a járőrrendszerű határőrizet fontos kiegészítő elemévé vált.³¹ Különösen az embercsempészek és az ügynökök elfogásában, az események „visszagöngyölítésében”, a határsértőket segítő helyi lakosok felkutatásában és őrizetbe vételében – ahol a nyílt katonai eszközök nem vezethettek eredményre – lett a szolgálatnak kiemelt szerepe. Sajnos az országos politika elvárásai miatt az alkalmazott módszerek sújtották a magyarországi nemzetiségeket, különösen a szerbeket, akikre a határőrség vezetése is gyanakodva tekintett, de az átlagos határ menti lakosokat is, akiket elzártak az államhatár másik oldalán élő rokonaiktól. A felderítőmunka kibontakozását lassította a szakmailag felkészült munkatársak hiánya, a viszonylag alacsony létszám, és különösen a nyugati államhatáron a lakossági támogatás csekély mértéke. Nem kevésbé lett zavaró a szakmai határőrizeti felderítőtevékenység és az állambiztonsági feladatok folyamatos keveredése.

³⁰ MNL HOP XIX-B-10 1956. év 17. sz. doboz VI/1-7. tárgykör 86. folyószám. „Tárgy: Jugoszláv szervek felvetése.”

³¹ Erre a fontos kiegészítő elemre még sokáig szükség volt (és van) a határellenőrzési feladatok során. Ezt jelzi az is, hogy a határőrség hazánk EU-csatlakozása után is több mint 600 fős felderítőszervezetet működtetett, amely létszám a rendőrségbe integrálódás során sajnálatosan a huszadára csökkent. RITECZ György: Határőrizet a rendszerváltástól napjainkig. In: PÓSÁN László – VESZPRÉMY László – BODA József – ISASZEGI János (szerk.): Őrzők, vigyázatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határvasdások a középkortól napjainkig. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2017. p. 667.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- DEÁK József: A rendészettudomány kialakulása és gondozásának nemzetbiztonsági, határőrizeti példái a Belügyi Szemlében a rendszerváltásig. Nemzetbiztonsági Szemle, IV. évfolyam 4. szám, 2016. pp. 43–75.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/1883/1172>;
letöltés: 2021.03.12.
- DEÁK József: Az állambiztonsági propaganda, annak kialakulása és fejlődése – nemzetbiztonság és civil kapcsolatok. Társadalom és Honvédelem, 17. évfolyam 3–4. szám. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 2013. pp. 408–417.
- FÓRIZS Sándor: Külföldre szökések a határőrségtől 1951-ben. Belügyi Szemle, 62. évfolyam, 2014/6. szám. pp. 48–62.
<http://www.forizs-sandor.hu/pdf/38.pdf>; letöltés: 2021.03.04.
- FÓRIZS Sándor: Menekültek Jugoszláviában 1956. novemberben. Hadtudomány, XXX. évfolyam, 2020/1. szám. pp. 42–52.
http://real.mtak.hu/109492/1/042-052_Forizs.pdf; letöltés: 2021.03.11.
- FÓRIZS Sándor: Rejtélyes határesemény a műszaki záron. Új Honvédségi Szemle, 1997/6. szám. pp. 39–42.
<http://www.forizs-sandor.hu/pdf/18.pdf>; letöltés: 2021.03.11.
- JAKUS János: Titkos háború a déli államhatár mentén az '50-es évek elején. Közép-Európai Közlemények, V. évfolyam 1. szám, 2012/1. No. 16. pp. 42–54.
<http://vikek.eu/wp-content/uploads/2014/02/KEK-16.pdf>; letöltés: 2021.03.14.
- ORGOVÁNYI István: Az Államvédelmi Hatóság Határőrség felderítő osztályának megszervezése és tevékenysége 1950 és 1956 között. I–II. rész. Betekintő, 2015/1. és 2015/2. szám.
https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_1_orgovanyi.pdf;
letöltés: 2021.03.10.
https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_2_orgovanyi.pdf;
letöltés: 2021.03.10.
- RITECZ György: Határőrizet a rendszerváltástól napjainkig. In: PÓSÁN László – VESZPRÉMY László – BODA József – ISASZEGI János (szerk.): Őrzők, vigyázatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határvasdázok a középkortól napjainkig. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2017. pp. 642–673.
- VARGA János: A határportyázó századoktól a határrendészeti kirendeltségekig. Magyar Rendészet, XV. évfolyam 6. szám, 2015. pp. 133–146.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3569/2852>;
letöltés: 2021.03.09.
- VARGA János: A magyar határőrizeti szervek reagáló képessége (1867-1989). Rendőrtiszti Főiskola Rendvédelmi füzetek, 1999/26. szám. pp. 1–23.

- ÁBTL 1.11. 7-436/6/31. 23. d. A Honvéd Határőrség elhárító-felderítő szolgálatának megszervezése és felépítése, 1945–1948.
- MNL HOP XIX-B-10 1950. év 39. sz. doboz I/5. tárgykör 3. folyószám.
Jelentés, 1950.12.12.
„Tárgy: Évi beszámoló a Határőrség és Belső Karhatalom 1950. évben végzett munkájáról.”
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám.
09. sz. parancs. 1951.01.09.
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám.
028. sz. parancs. 1951.03.22.
„Tartalom: Délszláv lakosság között végzett politikai munka és a délszláv lakosság fokozottabb megnyerése a határőrzés és honvédelem érdekeinek.”
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám.
035. sz. parancs. 1951.04.23.
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám.
045. sz. parancs. 1951.05.23.
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám.
054. sz. parancs. 1951.06.29.
„Az Államvédelmi Hatóság Határőrség felderítő szervei operatív beszámolásának módjáról és határidejéről.”
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám.
067. sz. parancs. 1951.08.03.
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 1. sz. doboz I/1-2. tárgykör 1-18. folyószám.
0114. sz. parancs. 1951.11.23.
- MNL HOP XIX-B-10 1951. év 2., 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 139. folyószám.
Ügyeleti jelentések.
- MNL HOP XIX-B-10 1952. év 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 6. folyószám.
Ügyeleti jelentések.
- MNL HOP XIX-B-10 1952. év 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 6. folyószám.
Ügyeleti jelentések. 1952.07.10.
- MNL HOP XIX-B-10 1952. év 3., 4., 5. sz. doboz I/3. tárgykör 6. folyószám.
Ügyeleti jelentések. 1952.10.01.
- MNL HOP XIX-B-10 1956. év 17. sz. doboz VI/1-7. tárgykör 86. folyószám.
„Tárgy: Jugoszláv szervek felvetése.”